

баченням побудови політичного процесу в державі. У таких умовах екстримального політичного розвитку відбувається загибель правової держави в межах конкретної країни.

Отже, поняття та основні ознаки силових структур дозволяють визначити їх основне призначення – захист інтересів держави, суспільства і людини. Однак, при в залежності від стабільності політичної системи держави можуть виступати основним інструментом для досягнення політичних цілей окремих політичних сил або самі стають самостійною політичною силою.

Література

1. Куліш А.М. Поняття та правове регулювання діяльності силових структур системи правоохоронних органів України в сучасних умовах [Електр. ресурс] / А.М. Куліш, А.В. Солонар, П.А. Михайлішин // Режим доступу: http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/38381/1/Kulish_Solonar_Mukhaylishyn.pdf

Міхейченко М.А.

кандидат політичних наук, доцент,

доцент кафедри міжнародних відносин

Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ: НОВІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО ЗАЛУЧЕННЯ В УМОВАХ ДЕМОКРАТИЧНОГО ТРАНЗИТУ

Мережа Інтернет за допомогою властивості інтерактивності розглядається багатьма дослідниками як засіб сприяння участі громадськості у політичних процесах і власне зумовлює появу електронної демократії. Зокрема у дослідженні Василевич Ю.В. відзначається «...інформаційно-комунікаційні технології стають невід’ємною складовою системи суспільних відносин усіх рівнів, що особливо актуально для політичної сфери. Сучасні технології підвищують ефективність публічних послуг, перетворюються на своєрідну форму політичної комунікації, дають можливість громадянам впливати на політичний процес, тим самим

наближаючи їх до політичних лідерів, до політичної системи...» [2]. Багато досліджень оцінювали реалізацію інтерактивних можливостей реалізації електронної демократії. Проте, визначення особливостей громадського залучення в умовах демократичного транзиту за сприяння електронної демократії все більше набуває актуальності в сучасних дослідженнях і потребує водночас перегляду підходів до вивчення, у зв'язку із особливостями розвитку інформаційно-комунікативної сфери.

Більше того, на думку вітчизняної дослідниці Бельської Т.В.: «Головний напрям перехідних суспільств визначається діяльністю політичних інститутів щодо формування засад демократичних перетворень у державі і становлення громадянського суспільства. Формування громадянського суспільства, що складається із соціальноактивних громадян, є необхідною складовою частиною сучасної демократії. Носії різноманітних соціальних груп і інтересів, залишаючись незалежними від держави, формують новий, кращий тип громадян – більш інформованих, більш соціальноактивних за складом свідомості...»[1]. Не можна не погодитись із думкою дослідниці особливостей демократичного транзиту України Новакової О.В., що справедливо зазначає: «...Найважливішим чинником, здатним перетворити політичні інститути на реальних творців демократичної політики, є розвиток демократичного суспільства. Саме від цього у багатьох випадках залежать перспективи країни у демократичному транзиті...» [6].

Отже, слід відзначити, що є необхідність у виробленні інтегрованого підходу до аналізу моделей е-демократії як нових можливостей для громадського залучення в умовах демократичного транзиту. Даний підхід має ґрунтуватися на врахуванні евристичного потенціалу вже наявних моделей, а також брати до уваги розвиток інформаційно-комунікативних технологій. Слід відзначити, що актуальність розробки даної проблематики визначається необхідністю ефективного реформування державних інституцій, публічної влади, розвитку процесів демократизації в умовах інформаційного суспільства. Крім того, особливо актуальною розробка даної проблематики є і для сучасної України, що розпочала запроваджувати практики розвитку електронної демократії в умовах демократичного транзиту. Також триває широке обговорення різноманітних аспектів феномену електронної демократії в наукових, політичних, громадських колах.

Зокрема, як вважає дослідник Ван Дейк, новітні технології, зокрема, бурхливий розвиток Інтернету, змінюють умови комунікації і координації і підвищують інтерес до надання технічної підтримки для участі в політичних процесах [11]. Концепція електронної демократії відноситься до використання інформаційних та комунікаційних технологій (ІКТ) в політичних дебатах та прийнятті рішень процеси, доповнюючи або контрастні традиційні засоби комунікації, такі як міжособистісна взаємодія або одностороннім рухом засобів масової інформації.

В науковій літературі, аналізуючи зміст електронної демократії та визначаючи її змістовні характеристики, моделі, західні дослідники Фанг та Шнайдер, відзначали, що саме електронна демократія є незалежною від опозиції та існуючих структур влади. Вплив на неї матеріалізується в основному за рахунок тиску «громадської думки», або через вибори. Юрген Хабермас відзначав, що електронна демократія лише частково забезпечує вирішення цих питань, однак у той самий час легітимізація громадських дій в розвинених комунікативних суспільствах досягається завдяки саме електронній демократії. Також, на думку дослідника Даля для забезпечення сталого розвитку демократичних процесів громадяни мають бути залученими до формування політичного порядку денного. Тому, важливою частиною електронної демократії є спілкування неконтрольоване урядом і без чіткого підключення до процесу прийняття рішень [11].

Звертаючись до концептів, що аналізували сутність та значення е-демократії, більшість вітчизняних та західних дослідників визначали суть е-демократії в застосуванні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для широкого залучення громадян у громадсько-політичне життя. Так, на думку Мазурок Ю.О.: «...Електронна демократія є однією з базових основ інформаційного суспільства. Такі її властивості як інтерактивність, швидкість передачі інформації, утворення мережових спільнот – можуть позитивно позначитися на розвитку та функціонуванні демократичної політичної системи...» [5].

Однак, не можна не погодитись із твердженням, що «...самі по собі ІКТ не забезпечують участь громадян у прийнятті рішень. Комунікація, хоч би якою вона була б розвиненою, усього лише інструмент в руках суспільства. Отже, для е-демократії визначальним є воля і голос народу, а для забезпечення доставки цього голосу посадовцям і слугує феномен е-демократії. Важливо звернути увагу на ще один важливий момент е-демократії – передбачуване зростання активності членів суспільства в

обговоренні різноманітних проблем (політика, енергетика, довкілля, культура тощо)...» [3, с. 61].

На думку Василевич Ю.В.: «Е-демократія – це також засіб для захисту і відстоювання власних прав, адже передбачає колективні політдискусії, коли можна поділитися інформацією з широкою аудиторією, коли приймаються спільні рішення – через електронне голосування, контролювання виконання рішень тощо. Завдяки цьому значно розширюються можливості кожного громадянина щодо захисту його прав і свобод, тому впровадження е-демократії змінює не тільки ставлення громадян до політики, а і спосіб її здійснення...» [2].

Підбиваючи підсумки, аналізуючи нові можливості електронної демократії для громадського залучення (формування у громадян сучасних теоретичних і практичних знань, умінь і навичок із налагодження взаємодії влади з громадськістю, залучення громадян до процесу прийняття управлінських рішень за допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій), вбачаємо, що інтерактивне спілкування із органами державної влади та місцевого самоврядування спонукатиме громадян до збільшення інтеракцій участі, що дійсно є особливо корисним в умовах демократичного транзиту, коли відчувається недостатність механізмів і практик волевиявлення громадян та поглиблення процесів демократизації.

Література

1. Бельська Т. В. Демократичний транзит: специфічна риса сучасного суспільно-політичного процесу [Електронний ресурс] / Т. В. Бельська // Актуальні проблеми державного управління. – 2008. – № 2. – С. 78-83. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2008_2_11
2. Василевич Ю. В. Досягнення та перспективи використання інформаційно-комунікаційних технологій у сфері політики: електронна демократія[Електронний ресурс]/ Ю.В.Василевич – Режим доступу: irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis.../cgiirbis_64.exe?...
3. Електронна демократія: навч. посіб. / Н. В. Грицяк, С. Г. Соловійов; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Н. В. Грицяк. – К. : НАДУ, 2015 – 66 с.
4. Кравчук І. Імплементация в Україні Євразійського досвіду відтворювальних процесів в умовах «електронної демократії» [Електронний ресурс] – Режим доступу -irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/.../cgiirbis_64.exe?...

5. Мазурок Ю. О. Концепції електронної демократії в зарубіжній політичній думці / Ю. О. Мазурок // Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах «Грані». – 2011. – № 1 (75). – С. 160–164.
6. Новакова О. В. Сучасний демократичний транзит: перспективи «другого переходу» [Електронний ресурс] / О. В. Новакова. // Політологічні записки. – 2011. – № 4. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Polzap_2011_4_6
7. Саркісова К. Електронна демократія як форма політичної комунікації в сучасному суспільстві [Електронний ресурс] – Режим доступу – <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/9683/07-Sarkisova.pdf?sequence=1>
8. Сергіна Т. Актуальні проблеми реалізації концепції розвитку електронного урядування в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/soc_gum/pubupr/2011_2/doc/2/04.pdf
9. Турчин Я. Світовий досвід у реалізації концептуальних засад електронного голосування [Електронний ресурс] – Режим доступу – irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis.../cgiirbis_64.exe?...
10. Bringing Together and Accelerating eGovernment Research in the EU [Електронний ресурс] – Режим доступу - https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/files_epractice/sites/edemocracy.pdf
11. Models of E-Democracy [Електронний ресурс] – Режим доступу – <http://aisel.aisnet.org/cais/vol17/iss1/37>